
Skogassistenten som ble kvalt i søvne

FRA ARKIVET

JULIE DIDRIKSEN

julie.didriksen@tidsskriftet.no

Tidsskriftet

Det hadde vært en helt vanlig dag da en skogvokter og en skogassistent la seg for å sove en kveld i september 1919. Skogvokteren ble deretter vekket av noen underlige gurglelyder fra den andres seng, og oppdaget til sin forskrekkelse at assistenten var i ferd med å bli kvalt. Han kastet seg ut av egen seng og fikk assistenten opp i sittende stilling, som førte til at han kviknet til og fikk igjen bevisstheten. 13–14 timer senere kunne legen rett under strupehodet se «talrike tætstaaende hudblødninger, som fortsætter sig nedover øverste del av brystet». Historien ble delt i Tidsskriftet nr. 13/1920 av legen Hartvig Nordbye (Tidsskr Nor Lægeforen 1920; 40: 447–9).

Utdøende skog (1845–52), August Cappelen (1827–52). Foto: Dag Fosse / Kode. Digitalt Museum (CC BY-NC-ND).

Et tilfælde av kvælning i skjortelinningen.

13. septbr. 1919 blev jeg kaldt til en avsidesliggende skoggaard til en skogassistent, som var 24 aar gammel. Han bodde sammen med skogvogteren i samme værelse. Begge hadde lagt sig til vanlig laggetid om aftenen den 12te, efter at ha spist sin vanlige kveldsmat. De hadde havt sit almindelige arbeide i skogen om dagen. Ingen av dem hadde nydt spirituosa i nogensomhelst form.

«Ansigtet var blaat med vidtaapne øine; der stod skum fra munden, han kavet med armene»

Ved 5-tiden om morgenen den 13de vaakner skogvogteren ved nogen underlige uartikulerte lyd fra skogassistentens seng. Han reiste sig op og saa derpaa bort paa den anden. Denne laa paa ryggen, ansigtet var blaat med vidtaapne øine; der stod skum fra munden, han kavet med armene, sengeteppet over underlivet bevæget sig sterkt. Der hørtes en uttalt gurgende lyd. Han svarte ikke paa tiltale. Skogvogteren sprang straks hen til sengen, grep den liggende under skuldrene og fikk ham reist op og ut paa sengekanten, hvor han i sittende stilling snart kom til bevissthet og kviknet til. Ingen avgang av urin eller fæces. Ingen brækning. Der holdt sig en ørhetsfornemmelse i hodet utover dagen, for øvrig følte han sig ikke syk, bortset fra en sterk træthetsfornemmelse i hele kroppen. Laa tilsengs.

St. pr. 13–14 timer senere: Han er en særdeles kraftig og velvoksen kar, utviklet kropsmuskulatur, i middels huld. Fuldstændig klar, men han klager over tyngdefornemmelse i hodet og træthet i kroppen. Tp. normal. P. 78, regelm. Tungen ren. Paa halsen sees nedenfor et plan lagt straks nedenfor strupehodet

talrike tètstaaende hudblødninger, som fortsætter sig nedover øverste del av brystet. Grænsen opad er ganske lineær, særdeles skarp og tydelig, saavel fortil som paa halsens sidepartier, noget mindre skarp baktill i nakken. Grænsen nedover paa brystets for- og bakflade er mindre skarp; utover gaar blødningerne omtrent til ytterst paa skuldrene. Ingen blødninger i conjunctivae, som dog var litt røde. Normale forhold for øvrig ved hjerte, lunger og underliv. Urin alb. ÷, sukker ÷, lys, Vogel 3. Han har aldrig havt lignende anfald eller krampeanfald og har været frisk, bortset fra at han vaaren 1919 hadde en let pleurit.

«Man ser straks, at kvælningen er fremkaldt ved et jevnt tryk rundt halsen, med andre ord med et snørende baand av en eller anden art»

Dette tilfælde har sin interesse. Baade er det jo noget for sig selv, noget utenom den række av forøvrig banale tilfæller vi almindelig praktiserende læger kommer ut for. Men dernæst har det jo utvilsomt sin særdeles store retsmedicinske betydning. Det er jo et tilfælde av kvælning, hvis skjæbnesvangre utgang i siste øieblik avbrytes ved en kamerats rettidige og lykkelige indgripen. Men hvor skjæbnesvangert kunde det ikke blit? Hadde kameraten sovet tyngre, vilde den anden ganske utvilsomt være død. Og hvad vilde det si? Man ser straks, at kvælningen er fremkaldt ved et jevnt tryk rundt halsen, med andre ord med et snørende baand av en eller anden art. Tekniken har vel været følgende: Manden hadde først en almindelig uldskjorte, utenpaa den en sterk lerretsskjorte, som var knappet foran med en almindelig knap. Linningen var solid og ikke særlig trang, i hvert fald kunde jeg faa flere fingre ned mellem den og halsen. Manden laa paa ryggen og hadde 2 puter under hodet, saa dette laa ret høit. Sandsynligvis har han nu i søvne skjøvet sig høiere op i sengen, skjortens rygparti er derunder blit sterkt strammet, likesaa halslinningen og denne mest fortil, fordi han har ligget saa høit med hodet. Herved er det opstaat et tryk først mot de mere overfladisk liggende vener, som har medført nogen venøs stase i hjernen. Derved er søvnen blit dypere, hodet er saa sunken endnu mere fremover, manden er paa grund av den dype søvn simpelthen blit hængende i sin egen skjortelinning. Strupehodet løftes herunder og med det tungen, som presses mot bakre svelgvæg, hvorved lufttilgangen stanser. Det er vel ingen tilfældighet, at dette indtræffer paa morgensiden, idet man vel maa tænke sig, at der maa et langvarig tryk paa halsvenerne til for at fremkalde den venøse stase med CO₂ og overfyldning i hjernen, som er nødvendig for at søvnen skal bli saa dyp, som den i dette tilfælde har været.

«Man vilde vel da ha tænkt sig, at her forelaa en forbrydelse, og saavidt jeg kan skjønne, vilde da en mand, som ligger i samme rum, komme i en kjedelig stilling»

Jeg har ikke kunnet finde nogen anden forklaring paa denne kvælning. Baade skogvogteren og assistenten er helt troværdige personer, som hadde arbeidet sammen hele sommeren. At der skulde foreligge nogen forgiftning, anser jeg som utelukket – de hadde begge været sammen hele dagen og spist samme

kost. De hadde ikke smakt alkohol. Der hadde ikke været ild i ovnen, saa kulosforgiftning er utelukket, – Det er jo ganske eiendommelig, at en sterk, frisk mand skal kunne risikere at kvæles i søvne i sin egen halslinning. Sæt a manden hadde ligget alene, eller sæt at hans kamerat hadde vaaknet for sent; thi at hængningen i disse tilfælder vilde være endt med døden, maa man vel tro. Man vilde vel da ha tænkt sig, at her forelaa en forbrydelse, og saavidt jeg kan skjønne, vilde da en mand, som ligger i samme rum, komme i en kjedelig stilling.

Personlig har jeg altid lagt merke til, at det at sove med noget, som strammer rundt halsen, fremkalder tung søvn; jeg føler mig da tung i hodet om morgenen; derfor har jeg gjennom aar ikke pleiet at knappe igjen i halsen om kvelden.

Jeg har fremstillet dette tilfælde saavidt utførlig, fordi jeg mener det har sin store retsmedicinske interesse, idet jeg for min del ikke har hørt, at man skal kunne risikere at kvæles i sin egen skjortelinning, noget som efter det her meddelte imidlertid virkelig synes at kunne finde sted.

Hartvig Nordbye, Hønefoss, 22de april 1920.

Publisert: 20. mars 2025. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0674

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 21. mars 2026.